

Klinika Chorób Zakaźnych, Tropikalnych i Hepatologii

Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

Kierownik: Prof. dr hab. med. Alicja Wiercińska-Drapała

Wojewódzki Szpital Zakaźny, ul. Wolska 37 01-201 Warszawa

Tel: 022-5533222 faks: 022-6310535 e-mail: awiercinska@gmail.com

Warszawa, 25.03.2016

**Recenzja rozprawy doktorskiej lek. med. Anny Weroniki Zubkiewicz-Zarębskiej
pt „Wpływ czynników narażających pracowników ochrony zdrowia na
zakażenie materiałem biologicznym i ocena podejmowanych działań
prewencyjnych”**

Osoby sprawujące opiekę nad chorymi są stale narażone na różne czynniki infekcyjne, zwłaszcza przenoszone drogą krwi. Istnieje wiele patogenów transmitowanych parenteralnie. Najczęstsze i najpoważniejsze konsekwencje wiążą się z transmisją HIV, HBV i HCV. Mimo szeroko zakrojonej profilaktyki w postaci szkoleń personelu medycznego, licznych zaleceń dotyczących używania tzw. „bezpieczniejszego” sprzętu medycznego oraz standardów postępowania z ostrymi narzędziami medycznymi, zakłuciom/skaleczeniom stale pracownicy ochrony zdrowia. W wielu krajach, ale nie w Polsce, istnieje system rejestracji ekspozycji zawodowych pracowników ochrony zdrowia. System taki jest niezbędny w celu poznania okoliczności w jakich najczęściej dochodzi do narażenia personelu na czynniki infekcyjne, poznania przyczyn tego narażenia, a następnie podjęcia działań, które by je zmniejszyły, a najlepiej wyeliminowały. Podjęcie przez doktorantkę tematu oceny czynników narażających pracowników ochrony zdrowia na zakażenie

materiałem biologicznym i ocena podejmowanych działań prewencyjnych chorych uważam za bardzo zasadne i przydatne w codziennej pracy w placówkach ochrony zdrowia.

Przedstawiona do recenzji praca doktorska jest bardzo staranna i perfekcyjna edytorsko. Wstęp jest rzeczowy, merytoryczny i systematyczny. Autorka zwięźle przedstawia definicje ekspozycji zawodowej, rodzaj patogenów przenoszonych podczas ekspozycji zawodowych oraz stosowane środki ochrony osobistej w świetle aktualnych możliwości technicznych i uregulowań prawnych. W sposób przystępny opisuje najczęstsze choroby występujące po ekspozycji zawodowej, czyli wirusowe zapalenie wątroby typu B, typu C i HIV oraz możliwości ich zapobiegania.

Celem pracy było badanie czynników narażających pracowników ochrony zdrowia na zakażenia materiałem biologicznym oraz ocena działań prewencyjnych. Doktorantka postawiła klarowne pytania o przyczyny i częstość ekspozycji zawodowych w reprezentatywnych szpitalach Dolnego Śląska, o okoliczności w jakich dochodziło do ekspozycji oraz o standardy podejmowanych działań profilaktycznych. Ponadto oceniała jaka jest wyszczepialność przeciwko wzw B – jedynej z chorób wirusowych przenoszonych parenteralnie, której można zapobiegać poprzez szczepienia. W Polsce bezpłatnie są nimi objęci wszyscy pracownicy ochrony zdrowia oraz studenci kierunków medycznych.

Szczegółowe cele pracy autorka sformułowała w formie ważnych pytań. Starannie scharakteryzowała grupę badaną, którą stanowiło 756 pracowników ochrony zdrowia. Zwraca uwagę małą liczebność mężczyzn, ale zapewne wynika to ze specyfiki zawodu medycznego, w którym zdecydowanie przeważają kobiety. Autorka dobrała grupę badaną tak, aby zbadać narażenie zawodowe w różnych zawodach medycznych. Największą badaną grupą były pielęgniarki, które stanowiły

aż 76% badanych. Lekarze specjalności zabiegowych i niezabiegowych reprezentowani byli jedynie w 12%. Pozostali badani to studenci pielęgniarstwa, salowe, ratownicy medyczni oraz inni pracownicy ochrony zdrowia tacy jak technicy RTG i EKG. Autorka analizowała narażenia zawodowe na materiał biologiczny potencjalnie zakaźny w zależności od stażu pracy. Najliczniejszą grupę, aż 83% stanowiły osoby pracujące powyżej 10 lat. Metodą badawczą była autorska ankieta zawierająca 25 pytań, którą autorka w całości zamieściła w aneksie. Prawidłowo użyła metod statystycznych, co świadczy o sprawnym wykorzystywaniu narzędzi statystycznych dla potwierdzenia hipotez badawczych. Wyniki badań przedstawiła w postaci 23 rycin i 24 tabel opatrzonych zwięzłym komentarzem, ułatwiającym czytelnikowi ich interpretację. Na szczególne wyróżnienie zasługuje graficzna forma prezentacji uzyskanych wyników. Autorka ciekawie poprowadziła dyskusję odnosząc wyniki swoich badań do dostępnego piśmiennictwa, zarówno krajowego, jak i międzynarodowego. Interesująco przedstawiona polemika z wieloma autorami i zamieszczone komentarze świadczą o dużych umiejętnościach wykorzystywania doniesień naukowych do wyciągania wniosków z przeprowadzonych badań. Pracę kończy 9 dobrze sformułowanych szczegółowych wniosków, które wynikają z przeprowadzonych badań. Ponadto autorka sformułowała dwa wnioski ogólne, będące jej własnymi przemyśleniami. Wskazała na potrzebę wprowadzenia ogólnopolskiego systemu rejestracji ekspozycji zawodowych pracowników ochrony zdrowia i usprawnienie systemu zgłaszalności tych zdarzeń. Piśmiennictwo zawiera 192 wybrane prawidłowo i wykorzystane całkowicie pozycje krajowe i zagraniczne. Obejmuje najważniejsze doniesienia naukowe ostatnich lat. W większości jest to piśmiennictwo międzynarodowe, co potwierdza aktualność tematu i umiejętności

autorki w zakresie jego wykorzystania. W streszczeniu pracy autorka zawarła główne skompilowane informacje dotyczące dysertacji.

Za najważniejsze wartości naukowo-poznawcze pracy uważam wykazanie, że zakłucie jest nadal najczęstszą formą narażenia personelu medycznego, a najbardziej narażone są osoby z krótkim stażem pracy. To właśnie do tej grupy winno się skierować działania mające na celu zmniejszenie tego ryzyka. Ważne, a jednocześnie bardzo niepokojące jest wykazanie, że mimo dostępności bezpłatnych szczepień przeciwko wzw typu B aż 5% personelu medycznego nie zostało uodpornionych, co świadczy o dużym zaniedbaniu osób odpowiedzialnych za bezpieczeństwo pracy. Równie ważną obserwacją wynikającą z przeprowadzonych badań jest nieprzestrzeganie przez personel medyczny standardów bezpieczeństwa pracy i pozostawianie zużytego sprzętu oraz zakładanie osłonek na igły, co już od wielu lat jest bezwzględnie zakazane.

Uwagi krytyczne:

- W planowaniu ankiety ważne byłoby uwzględnienie pytań o występowanie zakażeń wirusami przenoszonymi drogą parenteralną wśród badanych, które były konsekwencją ekspozycji zawodowych. Dałoby to dodatkowy obraz konsekwencji zakłuć/skaleczeń.
- W przygotowaniu pracy do publikacji niezbędne jest ujednoczenie cytowania piśmiennictwa.

Powyższe uwagi mają jedynie na celu zachęcenie autorki do pogłębienia analiz przed przygotowaniem manuskryptu do druku oraz do kontynuowania badań w tym zakresie.

Przedstawiona do recenzji praca doktorska lek. med. Anny Weroniki Zubkiewicz-Zarębskiej „Wpływ czynników narażających pracowników ochrony

zdrowia na zakażenie materiałem biologicznym i ocena podejmowanych działań prewencyjnych” stanowi przykład wartościowej i klinicznie przydatnej pracy badawczej. Prawidłowe zaplanowanie, a następnie realizacja badań oraz bardzo staranne edytorsko przygotowanie manuskryptu świadczą, że Doktorantka jest dobrze przygotowana do prowadzenia pracy naukowej.

Przedstawiona do recenzji rozprawa spełnia warunki określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dn. 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.). Zwracam się z uprzejmą prośbą do Rady Wydziału Lekarskiego Kształcenia Podyplomowego Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu o dopuszczenie lek. med. Anny Zubkiewicz-Zarębskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

KIEROWNIK
Kliniki Chorób Zakaźnych, Tropikalnych
i Hepatologii

prof. dr hab. n. med. Alicja Wiercińska-Drapalo